

บทที่ 5

รูปแบบองค์กรเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์

จากผลของการวิเคราะห์พบว่าองค์กรเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ในปัจจุบันมีหลายองค์กรหลายระดับ ทั้งองค์กรระดับชาติที่รับผิดชอบเชิงนโยบายซึ่งมี 3 องค์กร คือ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน คณะกรรมการประสานและกำกับการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ มีรองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ระดับจังหวัด มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน โดยองค์กรที่รับผิดชอบด้านนโยบายเป็นเพียงคณะทำงานที่วางแผนในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ โดยกำหนดแนวนโยบายในการแก้ปัญหา และเป้าหมายในการแก้ปัญหา อีกทั้งติดตามกำกับดูแลองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์โดยตรง แต่ไม่มีอำนาจหน้าที่ในการสืบสวนจับกุมสอบสวนดำเนินคดีและคุ้มครองเหยื่อฯ นอกจากนี้ยังมีองค์กรระดับปฏิบัติซึ่งมีหลายหน่วยงาน แยกอิสระจากกันทั้งด้านอำนาจหน้าที่และต้นสังกัด โดยองค์กรระดับปฏิบัติ มีกลุ่มอำนาจหน้าที่ 3 ด้าน คือ 1) องค์กรด้านการสืบสวนจับกุม 2) องค์กรด้านการสืบสวนจับกุมดำเนินคดี และ 3) องค์กรด้านการคุ้มครองเหยื่อฯ ทำให้การใช้อำนาจเป็นลักษณะต่างคนต่างทำ จึงเกิดปัญหาความซ้ำซ้อนกันระหว่างองค์กร ความเหลื่อมล้ำระหว่างองค์กร การแข่งขันหรือเกี่ยงกันทำงาน ขาดการบูรณาการระหว่างองค์กร ทำให้ขาดเอกภาพในการป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ โดยบทที่ 4 ได้วิเคราะห์รูปแบบองค์กรเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ใน 4 เรื่อง คือ เรื่องสถานการณ์ปัจจุบันแห่งปัญหาการค้ามนุษย์และผลกระทบ เรื่องกฎหมายและรูปแบบองค์กรเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ของต่างประเทศ เรื่องกฎหมายและรูปแบบองค์กรเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ของประเทศไทย และเรื่องรูปแบบองค์กรที่เหมาะสมในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์สำหรับประเทศไทย ซึ่งทั้งหมดนั้นมีปัจจัยบ่งชี้ถึงความสำเร็จในการป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ มาจากองค์กรระดับปฏิบัติที่มีกลุ่มองค์กรใช้อำนาจหน้าที่ครอบคลุม 3 ด้าน คือ ด้านการสืบสวนจับกุม ด้านการสืบสวนจับกุมสอบสวนดำเนินคดี และด้านการคุ้มครองเหยื่อฯ ซึ่งทั้งหมดนั้นมีปัจจัยบ่งชี้ความชัดเจนในการใช้อำนาจเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ดังที่ได้วิเคราะห์ในบทที่ 4 มาแล้ว แต่โดยเหตุที่วัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้ คือ การจัดทำรูปแบบองค์กร

เพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ดังนั้นรูปแบบที่นำมาจัดทำเป็นโครงสร้างองค์กรใหม่คือ “รูปแบบองค์กรคณะสืบสวนสอบสวนคดีค้ามนุษย์” จึงเป็นปัจจัย 3 ด้าน ของขอบเขตอำนาจหน้าที่แต่ละองค์กรในระดับปฏิบัติ ที่แสดงถึงความชัดเจน และมีเอกภาพขององค์กรเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. โครงสร้างองค์กรคณะสืบสวนสอบสวนคดีค้ามนุษย์

1.1 รูปแบบองค์กรคณะสืบสวนสอบสวนคดีค้ามนุษย์

1) ที่มา

องค์กรเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ปัจจุบันของไทยมีอำนาจหน้าที่ครอบคลุม 3 ด้าน คือ

- ด้านการสืบสวนจับกุม ประกอบด้วย กรมการปกครอง กองทัพบก กองทัพเรือ ศูนย์ประสานการปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) กรมประมง ตำรวจน้ำ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) ตำรวจตระเวนชายแดน ทหารพราน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ซึ่งองค์กรดังกล่าวมีขอบเขตอำนาจหน้าที่ด้านการสืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์เท่านั้น ตามขอบเขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์กรตนเอง 3 พื้นที่ คือ พื้นที่ชายแดน พื้นที่ทางทะเล พื้นที่ชั้นในของประเทศ โดยองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบพื้นที่ทางทะเล คือ ศูนย์ประสานการปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) กรมประมง ตำรวจน้ำ องค์กรที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบพื้นที่ชายแดน คือ กองทัพบก กองทัพเรือ ตำรวจน้ำ ตำรวจตระเวนชายแดน ทหารพราน องค์กรที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบพื้นที่ชั้นใน คือ กรมการปกครอง กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ซึ่งพื้นที่รับผิดชอบขององค์กรด้านการสืบสวนจับกุม เป็นพื้นที่ที่ราชการอาณาจักรจึงทับซ้อนกันระหว่างกลุ่มองค์กรด้านเดียวกัน และยังทับซ้อนกับกลุ่มองค์กรด้านการสืบสวน จับกุมสอบสวนดำเนินคดี หลายครั้งที่แต่ละองค์กรต่างมีอำนาจเฉพาะด้านในการจับกุมผู้กระทำความผิด แต่ไม่มีอำนาจสอบสวนดำเนินคดีผู้กระทำความผิด เมื่อจับกุมแล้วจำเป็นต้องส่งเอกสารสำนวนการสืบสวนจับกุมให้กับพนักงานสอบสวนท้องที่เกิดเหตุรับผิดชอบทำการสอบสวนดำเนินคดี องค์กรผู้ทำการสืบสวนจับกุมจะเป็นเพียงพยานผู้จับกุมในสำนวนการสอบสวนเท่านั้น จึงเกิดปัญหาว่าเมื่อองค์กรผู้ทำการสืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิดแล้ว องค์กรด้านการสอบสวนไม่ให้ความร่วมมือ หรือไม่นำพยานหลักฐานสำคัญในชั้นของผู้จับกุมมาพิจารณา ทำให้เกิดความเสียหายต่อรูปคดี และไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้

- ด้านการสืบสวนจับกุม สอบสวนดำเนินคดี ประกอบด้วย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กองบังคับการปราบปรามการค้ำมนุษย์ และกรมสอบสวนคดีพิเศษ มีขอบเขตอำนาจหน้าที่ด้านการสืบสวนจับกุมและสอบสวนดำเนินคดีผู้กระทำความผิดฐานค้ำมนุษย์ ตามพื้นที่รับผิดชอบของแต่ละหน่วยงาน แต่กลุ่มองค์กรด้านนี้จะมีความแตกต่างในการบังคับใช้กฎหมายกล่าวคือ กรณีที่กรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นผู้สืบสวนจับกุมสอบสวนดำเนินคดีตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษที่กำหนดให้ต้องมีพนักงานอัยการร่วมสอบสวนด้วยทุกคดี แต่ถ้าเป็นหน่วยงานอื่นทำการสอบสวนดำเนินคดี กฎหมายมิได้กำหนดให้ต้องมีพนักงานอัยการร่วมสอบสวน ทำให้เกิดความแตกต่างของมาตรฐานการทำงานระหว่างหน่วยงานด้านเดียวกัน เพราะจากข้อกำหนดของกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ ทำให้มาตรฐานการทำงานคดีมีความแตกต่างกันระหว่างคดีพิเศษและคดีอาญาทั่วไป เพราะคดีพิเศษมีลักษณะการสอบสวนเป็นคณะพนักงานสอบสวนร่วมกับพนักงานอัยการ แต่หากทำการสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนของตำรวจจะสอบสวนเองโดยลำพัง ทำให้มาตรฐานการสอบสวนดำเนินคดีขาดประสิทธิภาพ เพราะพนักงานสอบสวนตำรวจมีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบหลายด้านนอกเหนือจากคดีค้ำมนุษย์ การใช้ดุลพินิจโดยลำพังเพียงอาศัยประสบการณ์การสอบสวนคดีอาญาทั่วไปนั้น ไม่เพียงพอต่อการสอบสวนคดีค้ำมนุษย์ เพราะเป็นคดีที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างกับคดีอาญาทั่วไปหลายด้าน ผลของคดีค้ำมนุษย์หลายคดีที่สอบสวนโดยพนักงานตำรวจ จึงไม่สามารถดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดหรือผู้อยู่เบื้องหลังได้ เพราะข้อจำกัดตามที่กล่าวมา แต่คดีค้ำมนุษย์ที่เป็นคดีพิเศษนั้นมีขั้นตอนการสอบสวนเป็นองค์คณะ ไม่ได้สอบสวนเพียงคนเดียว อีกทั้งพนักงานสอบสวนคดีพิเศษมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีค้ำมนุษย์โดยตรง เมื่อร่วมกับพนักงานอัยการเข้าทำการสอบสวน จึงเป็นองค์คณะที่มีสองหน่วยงานร่วมสอบสวนดำเนินคดีทุกคดี เมื่อความเชี่ยวชาญในการทำคดีค้ำมนุษย์ของพนักงานสอบสวนตำรวจมีน้อยกว่าพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ มาตรฐานในการสอบสวนดำเนินคดีจึงมีความแตกต่างกัน ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์แล้วพบว่าสำนวนคดีของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ จะมีความละเอียดสมบูรณ์มากกว่าการสอบสวนดำเนินคดีของพนักงานสอบสวนตำรวจ คดีพิเศษจึงมีประสิทธิภาพและมาตรฐานมากกว่าหน่วยงานอื่น องค์กรด้านการสืบสวนจับกุมสอบสวนดำเนินคดีมีพื้นที่รับผิดชอบของกลุ่มองค์กรด้านนี้เป็นพื้นที่เดียวกัน ทำให้เกิดปัญหาความทับซ้อนของพื้นที่ทำงาน หลายกรณีจึงเกิดเป็นประเด็นความขัดแย้งระหว่างหน่วยงาน เกี่ยงกันหรือแย่งกันทำงาน บางกรณีพนักงานสอบสวนดำเนินการแล้วกรมสอบสวนคดีพิเศษมารับเป็นคดีพิเศษ และไปดำเนินคดีกับพนักงานสอบสวนตำรวจ จึงเกิดความขัดแย้งกันตามมาเป็นอย่างมาก ไม่มีการบูรณาการทำงานร่วมกัน แต่จะมีภาพความขัดแย้งให้เห็นอย่างต่อเนื่อง

- ด้านการคุ้มครองเยียวยา ประกอบด้วย กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีขอบเขตอำนาจหน้าที่ด้านการให้ความช่วยเหลือคุ้มครองเยียวยาผู้เสียหายหรือเหยื่อค้ำมนุษย์ ทั้งให้การคุ้มครองพยาน การจัดหาที่พัก การหาอาชีพ ระหว่างรอการดำเนินคดี ซึ่งองค์กรด้านนี้มีความสำคัญไม่น้อยกว่าองค์กรด้านการสืบสวน จับกุม หรือด้านการสืบสวนจับกุม สอบสวนดำเนินคดี เพราะหากการคุ้มครองเยียวยาผู้เสียหายหรือเหยื่อค้ำมนุษย์ไม่ดีพอ เหยื่อหรือผู้เสียหายเหล่านี้อาจจะไม่ให้ความร่วมมือกับการดำเนินคดีต่อผู้กระทำผิด องค์กรดังกล่าวมีพื้นที่รับผิดชอบไม่ทับซ้อนกับองค์กรด้านอื่น แม้มีพื้นที่ที่ทั่วราชอาณาจักรเหมือนกัน เนื่องจากเป็นองค์กรเฉพาะด้านการคุ้มครองเยียวยาเท่านั้น ไม่มีอำนาจหน้าที่ด้านการสืบสวนจับกุมสอบสวนดำเนินคดี หรือเข้าร่วมสอบสวน ทำให้หลายคดีข้อมูลสำคัญที่ได้จากการสัมภาษณ์คัดแยกเหยื่อขององค์กรด้านการคุ้มครองเยียวยา องค์กรด้านการสอบสวนดำเนินคดีไม่นำเข้าไปพิจารณาในสำนวนคดี เนื่องจากเป็นดุลพินิจของพนักงานสอบสวน ทำให้เหยื่อต้องตกเป็นผู้ต้องหาและได้รับความเสียหายตามมาแทนที่จะได้รับความช่วยเหลือคุ้มครอง

2) เหตุผล

องค์กรเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ทั้ง 3 ด้าน มีปริมาณองค์กรจำนวนมาก มีขอบเขตอำนาจหน้าที่แบบอิสระไม่ขึ้นการบังคับบัญชาซึ่งกันและกัน มีพื้นที่และกฎหมายรับผิดชอบเป็นของตนเอง จึงเป็นการทำงานลักษณะต่างคนต่างทำ ทำให้มีปัญหาเกิดขึ้นตามมาหลายด้าน คือ ปัญหาความขัดแย้งระหว่างองค์กร ความซ้ำซ้อนระหว่างองค์กร เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างองค์กร มีการเก็งกันทำงานกรณีที่เป็นเรื่องที่ไม่ได้รับสนใจจากประชาชนหรือผู้บังคับบัญชา มีการแย่งกันทำงานกรณีเป็นเรื่องที่ไม่ได้รับความสนใจจากประชาชนหรือผู้บังคับบัญชา ระหว่างหน่วยงาน ก่อให้เกิดช่องว่างของกฎหมายทำให้เจ้าหน้าที่รัฐบางคนแสวงหาประโยชน์โดยชอบทั้งในฐานะตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน ทำให้ปัญหาการค้ามนุษย์ที่รัฐกำหนดเป็นวาระแห่งชาติไม่ลดลง และขยายวงกว้างมากขึ้น การแก้ปัญหาการค้ามนุษย์โดยมีองค์กรทั้ง 3 ด้าน หลายหน่วยงานดังกล่าวจึงเป็นความล้มเหลวและสิ้นเปลืองงบประมาณแผ่นดิน

การจัดตั้งองค์กรสืบสวนสอบสวนคดีค้ำมนุษย์ จึงต้องนำองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ครอบคลุมทุกด้านเข้าร่วมเป็นองค์กรคณะ โดยนำองค์กรด้านการสืบสวนจับกุมสอบสวนดำเนินคดีทั้ง 3 หน่วยงานคือ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ กรมสอบสวนคดีพิเศษ เข้าเป็นองค์กรคณะ และเลือกองค์กรด้านการสืบสวนจับกุมที่มีอำนาจและผลการดำเนินการปรากฏชัดเจนคือกรมการปกครอง และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งมีบทบาทด้านการสัมภาษณ์คัดแยกเหยื่อค้ำมนุษย์ ด้านการคุ้มครองเยียวยา และเกี่ยวข้องกับกฎหมายว่าด้วยการค้ามนุษย์เข้าเป็นองค์กรคณะสืบสวนสอบสวนคดีค้ำมนุษย์ เพื่อให้การทำงานขององค์กร

ทั้ง 3 ด้านมีการทำงานเชิงบูรณาการ มีทิศทางการทำงานไปในทางเดียวกัน เพื่อลดความซ้ำซ้อน ความเหลื่อมล้ำ ขัดแย้ง แย่งกันหรือเกี่ยงกันทำงาน ตรวจสอบถ่วงดุลระหว่างองค์กร ลดช่องว่างของกฎหมายที่เจ้าหน้าที่รัฐเข้าไปแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ

3) จำนวนเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานในองค์กรคณะ

ประกอบด้วยเจ้าพนักงานจาก 6 หน่วยงาน รวม 6 คน คือ

3.1) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตำแหน่งพนักงานสอบสวนท้องที่เกิดเหตุ ระดับสารวัตรขึ้นไป จำนวน 1 คน

3.2) กองบังคับการปราบปรามการค้ำมนุษย์ ตำแหน่งพนักงานสอบสวน ระดับสารวัตร ขึ้นไป จำนวน 1 คน

3.3) กรมสอบสวนคดีพิเศษ ตำแหน่งพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ระดับชำนาญการขึ้นไป จำนวน 1 คน

3.4) กรมการปกครอง ตำแหน่งเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง ระดับชำนาญการขึ้นไป จำนวน 1 คน

3.5) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ตำแหน่งพนักงานเจ้าหน้าที่ด้านการป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ระดับชำนาญการขึ้นไป จำนวน 1 คน

3.6) สำนักงานอัยการสูงสุด ตำแหน่งข้าราชการอัยการชั้น 3 ขึ้นไป จำนวน 1 คน เป็นหัวหน้าองค์กรคณะ ในฐานะผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายและการสังคดี เพื่อกำหนดกรอบการดำเนินคดีให้เกิดประสิทธิภาพ แต่ไม่ใช่ผู้บังคับบัญชาขององค์กรคณะ

1.2 ขอบเขตแห่งอำนาจหน้าที่

ให้หน่วยงานในองค์กรคณะมีอำนาจหน้าที่ครอบคลุม 3 ด้าน คือ ด้านการสืบสวนจับกุม ด้านการสืบสวนจับกุม สอบสวนดำเนินคดี และด้านการคุ้มครองเยียวยา โดยให้ 4 หน่วยงาน ประกอบด้วยกรมการปกครอง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กองบังคับการปราบปรามการค้ำมนุษย์ และ กรมสอบสวนคดีพิเศษ เป็นหน่วยงานขององค์กรคณะมีอำนาจสืบสวนจับกุม แต่สำนักงานอัยการสูงสุด และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สามารถเข้าร่วมกับสี่หน่วยงานดังกล่าวได้เมื่อได้รับการร้องขอ โดยหน่วยงานใดเป็นผู้จับกุมผู้กระทำผิดให้หน่วยงานนั้นทำหน้าที่เลขานุการองค์กรคณะ โดยจะต้องแจ้งให้องค์กรคณะเข้าร่วมประชุมเพื่อเปิดคดี

- กรณีหน่วยงานอื่นนอกจากองค์กรคณะเป็นผู้จับกุมผู้กระทำผิด ให้หน่วยงานนั้นเข้าร่วมเป็นองค์กรคณะสืบสวนสอบสวนคดีค้ำมนุษย์ มีอำนาจหน้าที่เสมือนเป็นองค์กรคณะ โดยให้พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจท้องที่เกิดเหตุทำหน้าที่เป็นเลขานุการองค์กรคณะในคดีนั้น

- เมื่อการสอบสวนดำเนินคดีแล้วเสร็จให้องค์คณะประชุมเพื่อลงมติความเห็นทางคดี เพื่อเสนอสำนวนให้อัยการพิจารณาสั่งคดีต่อไป โดยถือเสียงข้างมากในที่ประชุมเป็นองค์คณะเป็นสำคัญ หากองค์คณะมีเสียงเท่ากันให้หัวหน้าองค์คณะเป็นผู้ชี้ขาดความเห็นทางคดี

- สถานที่สอบสวนดำเนินคดีและงบประมาณดำเนินการ ให้เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของเลขานุการองค์คณะ หรือ ตามที่องค์คณะสืบสวนสอบสวนคดีค้ำมนุษย์เห็นสมควร

1.3 ผลการดำเนินงานขององค์คณะสืบสวนสอบสวนคดีค้ำมนุษย์

เพื่อประเมินผลประสิทธิภาพการทำงานขององค์คณะ ให้องค์คณะจัดทำสถิติผลการสืบสวนจับกุม การสอบสวนดำเนินคดี และการคุ้มครองเหยี่ยวา ตามรูปแบบการค้ำมนุษย์ โดยแยกข้อมูลผู้เสียหายและผู้กระทำผิดเป็น เพศ อายุ การศึกษา รายได้ เชื้อชาติ สัญชาติ สถานที่เกิดเหตุ สถานที่พักและจำนวนเงินในการคุ้มครองเหยี่ยวา ตามระยะเวลา 3 เดือน 6 เดือน และ 12 เดือน

2. การมีส่วนร่วมออกแบบ – ร่วมออกแบบ (Participatory design, Co-designing)

เป้าหมายของการจัดทำกรมีส่วนร่วมออกแบบ-ร่วมออกแบบ ก็เพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับรูปแบบองค์กรเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ที่มีความเป็นอิสระต่อกัน ได้ร่วมกันออกแบบปัจจัยที่มีผลต่อองค์กรเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ โดยนำเอาปัจจัยที่ส่งผลให้องค์กรมีรูปแบบที่มีอำนาจชัดเจน ตามร่างรูปแบบที่ค้นพบจากผลการวิจัยดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในข้อ 1 มาเป็นประเด็นนำไปสู่การมีส่วนร่วมออกแบบตามวิธีวิทยาการวิจัยที่ได้กำหนดไว้ โดยมีกระบวนการดำเนินการดังนี้

2.1 ประชากรร่วมออกแบบ

ประชากรร่วมออกแบบ คือกลุ่มประชากรผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่องค์กรเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ทั้งสิ้นจำนวน 16 คน แยกออกเป็น 4 กลุ่ม ประกอบด้วย

กลุ่มที่ 1 ผู้มีอำนาจหน้าที่ด้านการสืบสวนจับกุมคดีค้ำมนุษย์ จำนวน 4 คน

กลุ่มที่ 2 ผู้มีอำนาจหน้าที่ด้านการสืบสวน จับกุม สอบสวนดำเนินคดีค้ำมนุษย์ จำนวน 4 คน

กลุ่มที่ 3 ผู้มีอำนาจหน้าที่ด้านการคุ้มครอง เหยี่ยวา คดีค้ำมนุษย์ จำนวน 4 คน

กลุ่มที่ 4 ผู้เชี่ยวชาญด้านการค้ำมนุษย์ และองค์กรพัฒนาเอกชนด้านการค้ำมนุษย์ จำนวน

4 คน

ประชากรทั้ง 4 กลุ่มนี้ แยกออกเป็น 2 ชุด คือ

ชุดแรก ประชากรกลุ่มเฉพาะ หมายถึง ประชากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานะต่าง ๆ ที่มีความชำนาญเฉพาะในแต่ละด้าน มีประสบการณ์โดยตรงกับการใช้อำนาจด้านการสืบสวน จับกุม

ดำเนินคดี ผู้เชี่ยวชาญด้านการค้ามนุษย์ องค์กรพัฒนาเอกชนด้านการค้ามนุษย์ มีทั้งหมด 4 กลุ่ม ๆ ละ 4 คน คือ

กลุ่มเฉพาะ 1 ผู้มีอำนาจหน้าที่ด้านการสืบสวนจับกุมคดีค้ามนุษย์

กลุ่มเฉพาะ 2 ผู้มีอำนาจหน้าที่ด้านการสืบสวน จับกุม ดำเนินคดีค้ามนุษย์

กลุ่มเฉพาะ 3 ผู้มีอำนาจหน้าที่ด้านการคุ้มครอง เยียวยา คดีค้ามนุษย์

กลุ่มเฉพาะ 4 ผู้เชี่ยวชาญด้านการค้ามนุษย์ และองค์กรพัฒนาเอกชนด้านการค้ามนุษย์

ชุดที่สอง คือ ประชากรกลุ่มผสม หมายถึง ประชากรที่มาจากกลุ่มเฉพาะแยกมากลุ่มละ 1 คน เพื่อมารวมกันเป็นกลุ่มผสม 4 กลุ่ม แต่ละกลุ่มผสมจึงประกอบด้วย ผู้มีอำนาจหน้าที่ด้านการสืบสวนจับกุมคดีค้ามนุษย์ ผู้มีอำนาจหน้าที่ด้านการสืบสวน จับกุม สอบสวนดำเนินคดีค้ามนุษย์ ผู้มีอำนาจหน้าที่ด้านการคุ้มครอง เยียวยา คดีค้ามนุษย์ และผู้เชี่ยวชาญด้านการค้ามนุษย์ และองค์กรพัฒนาเอกชนด้านการค้ามนุษย์

การจัดให้มีประชากรกลุ่มเฉพาะทำให้การอภิปรายร่วมกันภายในแต่ละกลุ่มเฉพาะที่ต่างก็มีประสบการณ์คล้ายกันมาร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความต้องการให้มีรูปแบบองค์กรเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ที่มีอำนาจหน้าที่ชัดเจนแต่ละด้านทั้งการสืบสวน จับกุม สอบสวนดำเนินคดี คุ้มครองเยียวยา ที่ไม่แตกต่างกันมากนัก

ส่วนการจัดให้มีประชากรกลุ่มผสมร่วมกันอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจะทำให้ได้รูปแบบองค์กรเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ที่มีอำนาจหน้าที่ชัดเจน ที่มาจากประสบการณ์ที่แตกต่างกันของประชากรแต่ละคนในกลุ่ม ซึ่งเมื่อได้ข้อสรุปออกมาจะทำให้ได้รูปแบบองค์กรเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ที่มีอำนาจหน้าที่ด้านการสืบสวน จับกุม สอบสวนดำเนินคดี และคุ้มครองเยียวยา ที่เกิดจากการยอมรับของประชากรกลุ่มผสม

2.2 การดำเนินการจัดทำกรมีส่วนร่วมออกแบบ, ร่วมออกแบบ

1) กำหนดประเด็นหรือหัวข้อสำหรับการจัดทำรูปแบบองค์กรเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์

จากคำตอบที่ได้จากการวิเคราะห์ในบทที่ 4 และนำเสนอในบทที่ 5 ข้อ 1 เป็นประเด็นสำหรับการจัดทำกรมีส่วนร่วมออกแบบ-ร่วมออกแบบ ซึ่งกำหนดปัจจัยการใช้อำนาจหน้าที่องค์กรตามกฎหมายไว้ 3 ด้าน ที่นำไปให้ประชากรกลุ่มเฉพาะ และกลุ่มผสม ร่วมกันจัดทำรูปแบบองค์กรเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ คือ

- องค์กรด้านการสืบสวน จับกุม
- องค์กรด้านการสืบสวน จับกุม สอบสวนดำเนินคดี

- องค์กรด้านการคุ้มครอง เยียวยา

2) ขั้นตอนการดำเนินการ

การดำเนินการใช้เวลา 2 ช่วง ๆ ระยะเวลา 2 ชั่วโมง

- ช่วงเช้า เป็นการมีส่วนร่วมออกแบบของกลุ่มประชากรเฉพาะ 4 กลุ่ม
- ช่วงบ่าย เป็นการมีส่วนร่วมออกแบบของกลุ่มประชากรกลุ่มผสม 4 กลุ่ม
- โดยมีรายละเอียดการดำเนินการตามที่กล่าวไว้แล้วในบทที่ 3

2.3 รูปแบบองค์กรเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ จากผลของการมีส่วนร่วม ออกแบบ

จากที่ได้วิเคราะห์ไว้แล้วในบทที่ 4 ว่า องค์กรเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ มี 3 ด้าน คือ ด้านการสืบสวนจับกุม ด้านการสืบสวนจับกุม สอบสวนดำเนินคดี และด้านการคุ้มครองเยียวยา โดยองค์กรทั้งหมดมีอำนาจหน้าที่เป็นของตนเองและแยกอิสระต่อกัน ไม่ได้ขึ้นตรงต่อกันหรืออยู่คนละสังกัดกัน กลุ่มประชากรเฉพาะและกลุ่มประชากรผสมดังกล่าวได้มีความคิดเห็นต่อรูปแบบองค์กรเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ รูปแบบองค์กรสืบสวนสอบสวนคดีค้ามนุษย์ประกอบด้วย 6 หน่วยงาน คือ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ กรมสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงานอัยการสูงสุด กรมการปกครอง กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) รูปแบบองค์กรสืบสวนสอบสวนคดีค้ามนุษย์

ประเด็นองค์กรสืบสวนสอบสวนคดีค้ามนุษย์ ผลจากการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของประชากรกลุ่มเฉพาะ 4 กลุ่ม ได้คำตอบ ดังนี้

(1) กลุ่มเฉพาะที่เป็นกลุ่มผู้มีอำนาจหน้าที่ด้านการสืบสวนจับกุม มีความเห็นสอดคล้องกันในทางสนับสนุนให้องค์กรสืบสวนสอบสวนคดีค้ามนุษย์ ที่รวมอำนาจขององค์กรหลักด้านการป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์เข้าด้วยกัน จะทำให้การป้องกันปราบปรามมีประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าปัจจุบัน เพราะองค์กรในองค์กรต่างก็มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านหลากหลายทำให้มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ มีมุมมองทางบังคับใช้กฎหมายที่สมบูรณ์ พยานหลักฐานในชั้นสืบสวนจับกุมจะถูกนำเข้าสู่สำนวนคดีทั้งหมด โดยมีองค์กรด้านการสืบสวนจับกุมเข้าร่วมเป็นองค์กรเพื่อพิจารณาพยานหลักฐานที่ตนเองได้มาครบถ้วน ซึ่งปัจจุบันองค์กรด้านการสืบสวนจับกุมไม่สามารถกระทำได้ ทำให้หลายกรณีพยานหลักฐานถูกตัดทิ้งผู้กระทำผิดไม่ถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย พนักงานสอบสวนใช้เป็นช่องว่างเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ การจัดตั้งเป็นองค์กรจะทำให้มีการตรวจสอบถ่วงดุลระหว่างองค์กรได้เป็นอย่างดี แม้องค์กรด้านการ

สืบสวนจับกุมจะมีกรมการปกครองเพียงองค์กรหลักองค์กรเดียวที่เป็นองค์คณะในคดีค้ำนุษย์ทุกคดี แต่ก็ไม่ได้ตัดสิทธิขององค์กรอื่นด้านการสืบสวนจับกุมที่จะเข้าร่วมเป็นองค์คณะ กรณีที่องค์กรนั้นเป็นผู้จับกุมในคดีนั้น จึงเป็นการลดความเหลื่อมล้ำระหว่างองค์กรเพราะถือว่าองค์กรอื่นสามารถเข้าเป็นองค์คณะได้เพียงแต่มีผลการจับกุมในคดีค้ำนุษย์เท่านั้น

การดำเนินการ โดยองค์คณะสืบสวนสอบสวนคดีค้ำนุษย์จะทำให้ลดปัญหาที่มีอยู่ในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นการขัดแย้งกัน การแข่งขันทำงาน การเกี่ยงกันทำงาน ความซ้ำซ้อนกัน ซึ่งจะทำให้การค้ำนุษย์ลดลงได้แน่นอนเพราะมีการทำงานแบบเป็นทีมสหวิชาชีพ การทำงานแบบองค์คณะที่มีพนักงานอัยการร่วมสอบสวนตั้งแต่แรก การรวบรวมพยานหลักฐานที่สำคัญต่อการดำเนินคดีผู้กระทำผิดและผู้เกี่ยวข้องจะมีประสิทธิภาพ การมีเจ้าหน้าที่พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เข้าร่วมสัมภาษณ์คัดแยกเหยื่อค้ำนุษย์ตั้งแต่แรก ย่อมเกิดผลดีต่อผู้เสียหายหรือเหยื่อค้ำนุษย์ที่จะได้รับการคุ้มครองเยียวยาไม่ต้องตกเป็นผู้กระทำผิด รูปแบบขององค์คณะสืบสวนสอบสวนคดีค้ำนุษย์นี้ แต่ละหน่วยงานต่างมีอำนาจอยู่แล้วแต่เปลี่ยนวิธีการจัดการใหม่ให้มีผลตามกฎหมาย โดยมีช่องทางการจัดตั้งเช่น อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แก้ไข พ.ศ. 2548 โดยประธานศาลฎีกา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยการสอบสวนคดีอาญากรณีฉุกเฉิน ส่วนพนักงานอัยการก็อาศัยอำนาจตาม พระราชบัญญัติอัยการ แต่กลุ่มเฉพาะนี้มีความเห็นต่างว่าองค์คณะสืบสวนสอบสวนคดีค้ำนุษย์ที่เกิดขึ้นนี้ มีการใช้บุคลากรจำนวนมากขึ้นกว่าปัจจุบันทำให้เสียงบประมาณมากขึ้น และแต่ละองค์กรต่างมีอำนาจเฉพาะเป็นของตนเองอาจมีปัญหาเรื่องการบังคับใช้

(2) กลุ่มเฉพาะที่เป็นกลุ่มผู้มีอำนาจหน้าที่ด้านการสืบสวนจับกุม สอบสวนดำเนินคดี มีความเห็นสอดคล้องกันในทางสนับสนุนให้มืองค์คณะสืบสวนสอบสวนคดีค้ำนุษย์ เพราะเป็นรูปแบบการทำงานเป็นทีม เริ่มตั้งแต่ขั้นการตรวจค้น จับกุม เพื่อให้ความช่วยเหลือคุ้มครองเหยื่อหรือผู้เสียหายโดยเฉพาะที่เป็นเด็กตั้งแต่แรก การตรวจค้นบัญชีการจ่ายผลประโยชน์ให้กับเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งปัจจุบันปัญหาที่เกิดขึ้นเมื่อองค์กรทำการจับกุมแล้วมีการสัมภาษณ์คัดแยกเหยื่อ ค้ำนุษย์โดยเจ้าหน้าที่พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ร่วมกับพนักงานสอบสวน ผู้รับผิดชอบ แต่ปรากฏว่าหลายกรณีความเห็นของเจ้าหน้าที่พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในฐานะผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ไม่ได้รับการยอมรับหรือพิจารณาจากพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ เนื่องจากความเห็นของเจ้าหน้าที่พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ไม่มีผลผูกพันให้พนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติตาม แม้พนักงานสอบสวนจะมีความรู้ความเชี่ยวชาญน้อยกว่าก็ตาม ความเห็นของพนักงานสอบสวน โดยผู้กำกับการสถานี ในฐานะหัวหน้าพนักงานสอบสวนถือเป็นที่สุดว่า เป็นผู้เสียหายหรือเหยื่อค้ำนุษย์หรือไม่ ความเห็นของเจ้าหน้าที่พัฒนา

สังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่เห็นแตกต่างกันต้องตกไป ทั้งที่เป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญการสัมภาษณ์คัดแยกเหยื่อหรือผู้เสียหายก็ตาม การดำเนินการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพจะต้องดำเนินการโดยทีมสหวิชาชีพ เพื่อทราบองค์ประกอบการค้ามนุษย์ที่ถูกต้อง และทราบว่ามิเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดหรือไม่ การจัดทำเอกสารบันทึกตรวจค้น/จับกุม จะต้องเขียนให้ถูกต้อง มีรายละเอียด พยานหลักฐานครบถ้วนตามจริง ปัจจุบันการสอบสวนคดีค้ามนุษย์มีสองรูปแบบคือรูปแบบการทำงานเป็นคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษของกรมสอบสวนคดีพิเศษร่วมกับพนักงานอัยการ ส่วนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีการทำงานทั้งรูปแบบคณะพนักงานสอบสวนโดยกองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ และการทำงานคนเดียวของพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรและนครบาล เมื่อพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนแล้วเสร็จ จะต้องส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นทางคดีไปยังพนักงานอัยการคดีค้ามนุษย์ เพื่อพิจารณาพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องประกอบความเห็นในการสั่งคดี หากบุคคลทั่วไปเป็นผู้กระทำผิดคดีฐานค้ามนุษย์ พนักงานสอบสวนเป็นผู้รับผิดชอบ แต่หากเจ้าหน้าที่รัฐเป็นผู้กระทำผิดจะต้องส่งเรื่องให้สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) และ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.) เป็นผู้รับผิดชอบ ตลอดจนการให้ความคุ้มครองพยาน การสืบพยานล่องหน้า การกำหนดค่าสินไหมทดแทน โดยผู้เสียหาย พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ เจ้าหน้าที่พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และบุคคลที่เห็นสมควร

ผู้กระทำผิดฐานค้ามนุษย์ มีทั้งตัวการ ผู้ใช้ และผู้สนับสนุน รับโทษเท่ากัน หากเป็นเจ้าหน้าที่รัฐต้องรับโทษตามมาตรา 7 (1)–(4) แห่งกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ และมาตรการยึดทรัพย์เพราะเป็นมูลฐานความผิดฟอกเงิน ปัจจุบันสำนักงานคดีค้ามนุษย์ สำนักงานอัยการสูงสุด มีอำนาจสั่งคดีค้ามนุษย์ทุกคดีที่เกิดขึ้นทั่วประเทศ ส่วนด้านการจัดการงบประมาณด้านการป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ระดับนโยบาย ให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นเจ้าภาพบริหารกองทุน รับผิดชอบงบประมาณของเจ้าหน้าที่ทุกคนในการล่อซื้อ ตรวจค้น จับกุม การจัดการล่าม จะต้องมีการขึ้นทะเบียนและเป็นที่ยอมรับจุดเด่นของการทำงาน โดยพนักงานสอบสวนเป็นทีมคือ มีความรอบคอบ มีประสิทธิภาพ ผู้บังคับบัญชาระดับสูงไม่สามารถแทรกแซงได้ โปร่งใสตรวจสอบได้ เป็นการป้องกันผู้ปฏิบัติเป็นเกราะป้องกันตัวกับผู้ปฏิบัติหน้าที่พนักงานสอบสวน ส่วนจุดด้อยคือเกิดความล่าช้า ผู้บังคับบัญชาเพิ่มขึ้น และเกี่ยวกันทำงาน

(3) กลุ่มเฉพาะที่เป็นกลุ่มผู้มีอำนาจหน้าที่ด้านการคุ้มครองเหยื่อ

มีความเห็นสอดคล้องกับรูปแบบองค์กรอิสระสืบสวนสอบสวนคดีค้ามนุษย์ ที่ให้หลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการบูรณาการร่วมกันตามแนวคิดใหม่นี้ โดยจะต้องมีการใช้กฎหมายเพื่อการขับเคลื่อนองค์กร การตั้งองค์กรสามารถได้ผลสัมฤทธิ์ในแบบขององค์กรใหม่สามารถลดปัญหาที่เกิดขึ้นได้จริง การเป็นองค์กรที่หลากหลายอำนาจหน้าที่ในการจัดการ การแก้ปัญหาจึงมีอำนาจกว้างขวางครบทุกด้าน ทั้งด้านการสืบสวนจับกุม ด้านการสืบสวนจับกุมสอบสวนดำเนินคดี และด้านการคุ้มครองเหยื่ออย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การแก้ไขปัญหาทั้งระบบอย่างเป็นองค์รวมชัดเจน องค์กรอิสระที่รวบรวมแก้ไขปัญหามีความสมบูรณ์มากขึ้น ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนลดลง องค์กรอิสระจะมีแนวทางในทุกระดับทำให้แก้ไขได้ครบทุกมิติ บางกรณีที่มีผู้มีอิทธิพลในพื้นที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำผิด ซึ่งปัจจุบันองค์กรรับผิดชอบโดยลำพังทำให้เกิดความเกรงใจหรือเกรงกลัว จึงขาดประสิทธิภาพในการทำงาน แต่เมื่อเป็นองค์กรอิสระจะทำให้การดำเนินการของเจ้าหน้าที่ไม่ต้องเกรงกลัวผู้มีอิทธิพล เพราะมีหลายหน่วยงานเป็นองค์กรอิสระ รับผิดชอบ การแทรกแซงหรือข่มขู่ข่มขู่ไม่สามารถดำเนินการได้ หรือดำเนินการได้ยากมาก ซึ่งหากจะให้องค์กรอิสระสืบสวนสอบสวนคดีค้ามนุษย์มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย จะต้องบัญญัติกฎหมายหรือข้อบังคับขึ้นมารองรับเพื่อขับเคลื่อนองค์กรอิสระสืบสวนสอบสวนคดีค้ามนุษย์ หรือตั้งหน่วยงานรับผิดชอบขององค์กรอิสระสืบสวนสอบสวนคดีค้ามนุษย์

(4) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านค้ามนุษย์ และองค์กรพัฒนาเอกชนด้านการค้ามนุษย์

มีความเห็นสอดคล้องกับรูปแบบองค์กรอิสระสืบสวนสอบสวนคดีค้ามนุษย์ ที่ให้หลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมเป็นองค์กรอิสระ เพราะทำให้มีการบูรณาการร่วมกันเป็นการถ่วงดุลระหว่างองค์กรทำให้การปฏิบัติงานอยู่ในกรอบ และไม่ตัดสิทธิหน่วยงานอื่นนอกองค์กรอิสระที่จะเข้าร่วมเป็นองค์กรอิสระได้เมื่อหน่วยงานนั้นเป็นผู้สืบสวนจับกุมมาตั้งแต่ต้นในคดีนั้น ๆ ซึ่งสามารถลดความเหลื่อมล้ำของหน่วยงานได้เป็นอย่างดี และการทุ่มเทเสียสละของทุกหน่วยงานจะไม่สูญเปล่า อีกทั้งยังกระตุ้นให้ทุกหน่วยงานต่างตระหนักรู้ว่าจะไม่สามารถดำเนินการใด ๆ ได้อย่างอิสระเหมือนปัจจุบัน การใช้ช่องว่างทางกฎหมายในการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากเจ้าหน้าที่บางคนบางองค์กรจะกระทำได้ยากมาก เพราะคดีค้ามนุษย์ทุกคดีต้องมีองค์กรอิสระเข้าร่วมรับผิดชอบเสมอ นอกจากนี้กลุ่มเฉพาะนี้มีความเห็นควรให้องค์กรพัฒนาเอกชนด้านการค้ามนุษย์ เข้าไปมีส่วนร่วมในการสอบสวนร่วมกับองค์กรอิสระสืบสวนสอบสวนคดีค้ามนุษย์ เพื่อนำข้อมูลที่เป็นประโยชน์เข้าสำนวนและตรวจสอบการทำงานขององค์กร แต่ในทางกฎหมายผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะกระทำได้ลำบาก เพราะองค์กรพัฒนาเอกชนมิใช่องค์กรของรัฐ จึงไม่มีอำนาจหน้าที่ด้านการสืบสวนจับกุมสอบสวนดำเนินคดีหรือคุ้มครองเหยื่อได้ตามกฎหมาย

คำตอบของประชากรกลุ่มเฉพาะทุกกลุ่ม มีความเห็นที่สอดคล้องกันในทางสนับสนุนให้องค์กรด้านการสืบสวนจับกุม ด้านการสืบสวนจับกุมสอบสวนดำเนินคดี และด้านคุ้มครองเหยี่ยวา ร่วมเป็นองค์คณะสืบสวนสอบสวนคดีค้ำมนุษย์ มีอำนาจครอบคลุมทุกด้าน เพื่อลดปัญหาการดำเนินงานขององค์กรในปัจจุบัน ที่ขาดการบูรณาการและก่อให้เกิดปัญหาตามมาหลายด้านซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมายาวนาน หากไม่มีการปรับปรุงรูปแบบให้มีการทำงานร่วมกันปัญหาก็จะทวีความรุนแรงมากขึ้น แต่รูปแบบตามที่ได้วิจัยได้ทบทวนเอกสารและวิเคราะห์อย่างลึกซึ้งจะทำให้ปัญหาที่เกิดขึ้นลดลงได้ (ดูตารางที่ 5.1)

ตารางที่ 5.1 รูปแบบองค์กรเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ของผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มเฉพาะ

ปัจจัยบ่งชี้การป้องกันและปราบปรามขององค์กร 3 ด้าน		กลุ่มประชากรเฉพาะ (องค์กร)			
		ด้านการสืบสวนจับกุม (เห็นด้วย=✓)	ด้านการสืบสวนสอบสวนดำเนินคดี (เห็นด้วย=✓)	ด้านคุ้มครองเหยี่ยวา (เห็นด้วย=✓)	นักวิชาการและองค์กรพัฒนาเอกชนด้านค้ำมนุษย์ (เห็นด้วย=✓)
1. องค์กรด้านการสืบสวนจับกุม	มีจำนวนองค์กรมากเกินไป	✓	✓	✓	✓
	พื้นที่รับผิดชอบซ้ำซ้อนระหว่างองค์กรด้านเดียวกัน และด้านอื่น	✓	✓	✓	✓
	มีความขัดแย้งระหว่างองค์กรด้านเดียวกัน	-	-	-	-
	มีความขัดแย้งกับองค์กรด้านอื่น	✓	✓	✓	✓
	มีอำนาจสืบสวนจับกุม	✓	✓	✓	✓
	มีอำนาจสืบสวนสอบสวนดำเนินคดี	✓	✓	✓	✓
	มีอำนาจคุ้มครองเหยี่ยวา	✓	✓	✓	✓

ปัจจัยบ่งชี้การป้องกันและ ปราบปรามขององค์กร 3 ด้าน	กลุ่มประชากรเฉพาะ (องค์กร)			
	ด้านการ สืบสวน จับกุม (เห็นด้วย=✓)	ด้านการ สืบสวน จับกุม สอบสวน ดำเนินคดี (เห็นด้วย=✓)	ด้านการ คุ้มครอง เยี่ยวยา (เห็นด้วย=✓)	นักวิชาการ และองค์กร พัฒนา เอกชนด้าน ก้ำมนุษย์ (เห็นด้วย=✓)
แย่งกันหรือเกี่ยงกัน ทำงาน	✓	-	-	-
เกิดช่องว่างทางกฎหมาย	✓	✓	✓	✓
มีความเหลื่อมล้ำระหว่าง องค์กร	✓	✓	✓	✓
เจ้าหน้าที่รัฐแสวงหา ประโยชน์	✓	✓	-	✓
จัดตั้งเป็นองค์กรคณะ สืบสวนสอบสวน	✓	✓	✓	✓
จัดตั้งเป็นองค์กรใหม่ ทั้งหมด	-	-	-	-
ขยายองค์กรเดิมให้ ใหญ่ขึ้น	-	-	-	-
2. องค์กร ด้านการ สืบสวน จับกุม สอบสวน ดำเนินคดี	มีจำนวนองค์กรมาก เกินไป	✓	✓	✓
พื้นที่รับผิดชอบซ้ำซ้อน ระหว่างองค์กรด้าน เดียวกัน และด้านอื่น	✓	✓	-	-
มีความขัดแย้งระหว่าง องค์กรด้านเดียวกัน	-	-	-	-
มีความขัดแย้งกับ องค์กรด้านอื่น	✓	✓	-	✓

ปัจจัยบ่งชี้การป้องกันและ ปราบปรามขององค์กร 3 ด้าน		กลุ่มประชากรเฉพาะ (องค์กร)			
		ด้านการ สืบสวน จับกุม (เห็นด้วย=✓)	ด้านการ สืบสวน จับกุม สอบสวน ดำเนินคดี (เห็นด้วย=✓)	ด้านการ คุ้มครอง เยี่ยวยา (เห็นด้วย=✓)	นักวิชาการ และองค์กร พัฒนา เอกชนด้าน ก้ำมนุษย์ (เห็นด้วย=✓)
	มีอำนาจสืบสวนจับกุม	-	-	-	-
	มีอำนาจสืบสวนจับกุม สอบสวนดำเนินคดี	-	-	-	-
	มีอำนาจคุ้มครองเยี่ยวยา	✓	✓	✓	✓
	แย่งกันหรือเกี่ยงกัน ทำงาน	-	-	-	-
	เกิดช่องว่างทางกฎหมาย	✓	✓	✓	✓
	มีความเหลื่อมล้ำ ระหว่างองค์กร	✓	✓	-	-
	เจ้าหน้าที่รัฐแสวงหา ประโยชน์	-	-	-	-
	จัดตั้งเป็นองค์คณะ สืบสวนสอบสวน	✓	✓	✓	✓
	จัดตั้งเป็นองค์กรใหม่ ทั้งหมด	-	-	-	-
	ขยายองค์กรเดิมให้ ใหญ่ขึ้น	-	-	-	-
3. องค์กร	มีจำนวนองค์กรมาก เกินไป	-	-	-	-
คุ้มครอง เยี่ยวยา	พื้นที่รับผิดชอบซ้ำซ้อน ระหว่างองค์กรด้าน เดียวกัน และด้านอื่น	-	-	-	-

ปัจจัยป้องกันการป้องกันและ ปราบปรามขององค์กร 3 ด้าน	กลุ่มประชากรเฉพาะ (องค์กร)			
	ด้านการ สืบสวน จับกุม (เห็นด้วย=✓)	ด้านการ สืบสวน จับกุม สอบสวน ดำเนินคดี (เห็นด้วย=✓)	ด้านการ คุ้มครอง เยียวยา (เห็นด้วย=✓)	นักวิชาการ และองค์กร พัฒนา เอกชนด้าน ก้ำมนุษย์ (เห็นด้วย=✓)
มีความขัดแย้งระหว่าง องค์กรด้านเดียวกัน	-	-	-	-
มีความขัดแย้งกับ องค์กรด้านอื่น	-	-	-	-
มีอำนาจสืบสวนจับกุม	-	-	-	-
มีอำนาจสืบสวนจับกุม สอบสวนดำเนินคดี	-	-	-	-
มีอำนาจคุ้มครองเยียวยา	✓	✓	✓	✓
แย่งกันหรือเกี่ยงกัน ทำงาน	-	-	-	-
เกิดช่องว่างทางกฎหมาย	-	-	✓	✓
มีความเหลื่อมล้ำระหว่าง องค์กร	✓	-	✓	-
เจ้าหน้าที่รัฐแสวงหา ประโยชน์	-	-	-	-
จัดตั้งเป็นองค์กรคณะ สืบสวนสอบสวน	✓	✓	✓	✓
จัดตั้งเป็นองค์กรใหม่ ทั้งหมด	-	-	-	-
ขยายองค์กรเดิมให้ ใหญ่ขึ้น	-	-	-	-

ผลของการจัดประชากรกลุ่มเฉพาะทั้ง 4 กลุ่ม มีความเห็นสอดคล้องกันว่าเห็นด้วยว่าการดำเนินการขององค์กรปัจจุบันมีปัญหาหลายด้าน และหากจะมีการจัดตั้งองค์กรรับผิดชอบขึ้นใหม่นั้น ประชากรกลุ่มเฉพาะทั้ง 4 กลุ่ม เห็นพ้องกับผู้วิจัยที่มีแนวคิดการจัดตั้งรูปแบบขององค์กรแบบองค์คณะสืบสวนสอบสวนคดีค้ามนุษย์เพราะสามารถลดปัญหาที่มีอยู่ได้ และสร้างการทำงานเป็นทีมสนับสนุนให้ทุกองค์กรมีอำนาจครอบคลุมทุกด้าน และเมื่อนำประชากรกลุ่มเฉพาะมาสลับสับเปลี่ยนกันเป็นประชากรกลุ่มผสม ผลของการจัดประชากรกลุ่มผสมก็มีแนวความคิดสอดคล้องกับประชากรกลุ่มเฉพาะ และของผู้วิจัยที่เห็นด้วยกับการจัดรูปแบบขององค์กรแบบองค์คณะสืบสวนสอบสวนคดีค้ามนุษย์ (ดูตารางที่ 5.2)

ตารางที่ 5.2 รูปแบบองค์กรเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ของผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มผสม

ปัจจัยป้องกันการป้องกันและ ปราบปรามขององค์กร 3 ด้าน		กลุ่มประชากรกลุ่มผสม (องค์กร)			
		กลุ่มที่ 1 (เห็นด้วย=✓)	กลุ่มที่ 2 (เห็นด้วย=✓)	กลุ่มที่ 3 (เห็นด้วย=✓)	กลุ่มที่ 4 (เห็นด้วย=✓)
1. องค์กร ด้านการ สืบสวน จับกุม	มีจำนวนองค์กรมาก เกินไป	✓	✓	✓	✓
	พื้นที่รับผิดชอบ ซ้ำซ้อนระหว่าง องค์กรด้านเดียวกัน และด้านอื่น	✓	✓	✓	✓
	มีความขัดแย้งระหว่าง องค์กรด้านเดียวกัน	-	-	-	-
	มีความขัดแย้งกับ องค์กรด้านอื่น	✓	✓	✓	✓
	มีอำนาจสืบสวนจับกุม	✓	✓	✓	✓
	มีอำนาจสืบสวนจับกุม สอบสวนดำเนินคดี	✓	✓	✓	✓
	มีอำนาจคุ้มครองเหยื่อ	✓	✓	✓	✓
	แย่งกันหรือเกี่ยงกัน ทำงาน	-	-	-	-

ปัจจัยป้องกันการป้องกันและ ปราบปรามขององค์กร 3 ด้าน		กลุ่มประชากรกลุ่มผสม (องค์กร)			
		กลุ่มที่ 1 (เห็นด้วย=✓)	กลุ่มที่ 2 (เห็นด้วย=✓)	กลุ่มที่ 3 (เห็นด้วย=✓)	กลุ่มที่ 4 (เห็นด้วย=✓)
	เกิดช่องว่างทางกฎหมาย	✓	✓	✓	✓
	มีความเหลื่อมล้ำ ระหว่างองค์กร	✓	✓	✓	✓
	เจ้าหน้าที่รัฐแสวงหา ประโยชน์โดยมิชอบ	✓	✓	✓	✓
	จัดตั้งเป็นองค์คณะ สืบสวนสอบสวน	✓	✓	✓	✓
	จัดตั้งเป็นองค์กรใหม่ ทั้งหมด	-	-	-	-
	ขยายองค์กรเดิมให้ ใหญ่ขึ้น	-	-	-	-
2. องค์กร ด้านการ สืบสวน จับกุม สอบสวน ดำเนินคดี	มีจำนวนองค์กรมาก เกินไป	✓	✓	✓	✓
	พื้นที่รับผิดชอบ ซ้ำซ้อนระหว่างองค์กร	✓	✓	✓	✓
	ด้านเดียวกันและด้านอื่น				
	มีความขัดแย้งระหว่าง องค์กรด้านเดียวกัน	✓	✓	✓	✓
	มีความขัดแย้งกับองค์กร ด้านอื่น	✓	✓	✓	✓
	มีอำนาจสืบสวนจับกุม	✓	✓	✓	✓
มีอำนาจสืบสวนจับกุม สอบสวนดำเนินคดี	✓	✓	✓	✓	
มีอำนาจคุ้มครองเสียหาย	✓	-	-	✓	

ปัจจัยป้องกันการป้องกันและ ปราบปรามขององค์กร 3 ด้าน		กลุ่มประชากรกลุ่มผสม (องค์กร)			
		กลุ่มที่ 1 (เห็นด้วย=✓)	กลุ่มที่ 2 (เห็นด้วย=✓)	กลุ่มที่ 3 (เห็นด้วย=✓)	กลุ่มที่ 4 (เห็นด้วย=✓)
	แย่งกันหรือเกี่ยงกัน ทำงาน	-	✓	-	✓
	เกิดช่องว่างทางกฎหมาย	✓	✓	✓	✓
	มีความเหลื่อมล้ำ ระหว่างองค์กร	✓	✓	✓	✓
	เจ้าหน้าที่รัฐแสวงหา ประโยชน์	✓	✓	✓	✓
	จัดตั้งเป็นองค์คณะ สืบสวนสอบสวน	✓	✓	✓	✓
	จัดตั้งเป็นองค์กรใหม่ ทั้งหมด	-	-	-	-
	ขยายองค์กรเดิมให้ ใหญ่ขึ้น	-	-	-	-
3. องค์กร ด้านการ คุ้มครอง เยียวยา	มีจำนวนองค์กรมาก เกินไป	-	-	-	-
	พื้นที่รับผิดชอบซ้ำซ้อน ระหว่างองค์กรด้าน เดียวกัน และด้านอื่น	-	-	-	-
	มีความขัดแย้งระหว่าง องค์กรด้านเดียวกัน	-	-	-	-
	มีความขัดแย้งกับองค์กร ด้านอื่น	-	-	-	-
	มีอำนาจสืบสวนจับกุม	-	-	-	-
	มีอำนาจสืบสวนจับกุม สอบสวนดำเนินคดี	-	-	-	-
	มีอำนาจคุ้มครองเยียวยา	✓	✓	✓	✓

ปัจจัยป้องกันการป้องกันและ ปราบปรามขององค์กร 3 ด้าน		กลุ่มประชากรกลุ่มผสม (องค์กร)			
		กลุ่มที่ 1 (เห็นด้วย=✓)	กลุ่มที่ 2 (เห็นด้วย=✓)	กลุ่มที่ 3 (เห็นด้วย=✓)	กลุ่มที่ 4 (เห็นด้วย=✓)
แย่งกันหรือเกี่ยงกัน ทำงาน	-	-	-	-	
เกิดช่องว่างทางกฎหมาย	✓	✓	✓	✓	
มีความเหลื่อมล้ำ ระหว่างองค์กร	✓	✓	✓	✓	
เจ้าหน้าที่รัฐแสวงหา ประโยชน์	-	-	-	-	
จัดตั้งเป็นองค์คณะ สืบสวนสอบสวน	✓	✓	✓	✓	
จัดตั้งเป็นองค์กรใหม่ ทั้งหมด	-	-	-	-	
ขยายองค์กรเดิมให้ ใหญ่ขึ้น	-	-	-	-	

การจัดทำสัมภาษณ์มีส่วนร่วมออกแบบ (Co-design) โดยประชากรกลุ่มเฉพาะ และประชากรกลุ่มผสม ต่างเห็นสอดคล้องว่าการทำงานขององค์กรด้านการสืบสวนจับกุม ด้านการสืบสวนจับกุมสอบสวนดำเนินคดีและด้านการคุ้มครองเหยื่อฯ ประสบปัญหาหลายด้านทั้งจำนวนองค์กรที่มีมากเกินไป เกิดความซ้ำซ้อนระหว่างองค์กร ความเหลื่อมล้ำ ความขัดแย้ง การเกี่ยงกันหรือแย่งกันทำงานระหว่างองค์กรจนเป็นช่องว่างทางกฎหมาย ให้เจ้าหน้าที่รัฐแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้การป้องกันปราบปรามการค้ำมนุษย์ไม่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้เห็นผลการมีส่วนร่วมออกแบบ (Co-design) ของประชากรทั้งสองกลุ่มจึงขอแสดงผลเปรียบเทียบความเห็นดังกล่าว (ดูตารางที่ 5.3)

ตารางที่ 5.3 เปรียบเทียบรูปแบบองค์กรเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ของผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มเฉพาะ และกลุ่มผสม

การป้องกันและปราบปรามขององค์กร 3 ด้าน		กลุ่มเฉพาะ (ที่เห็นด้วย) n=8	กลุ่มผสม (ที่เห็นด้วย) n=8
กลุ่มที่ 1	จัดตั้งองค์คณะสืบสวนสอบสวน	4	4
	จัดตั้งองค์กรใหม่	1	1
	ขยายองค์กรเดิมให้ใหญ่ขึ้น	2	1
กลุ่มที่ 2	จัดตั้งองค์คณะสืบสวนสอบสวน	4	4
	จัดตั้งองค์กรใหม่	1	-
	ขยายองค์กรเดิมให้ใหญ่ขึ้น	1	-
กลุ่มที่ 3	จัดตั้งองค์คณะสืบสวนสอบสวน	4	4
	จัดตั้งองค์กรใหม่	3	2
	ขยายองค์กรเดิมให้ใหญ่ขึ้น	1	-
กลุ่มที่ 4	จัดตั้งองค์คณะสืบสวนสอบสวน	4	4
	จัดตั้งองค์กรใหม่	-	-
	ขยายองค์กรเดิมให้ใหญ่ขึ้น	1	1

2) รูปแบบองค์กรเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ปัจจุบัน

ประเด็นองค์กรเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ปัจจุบัน ผลจากการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของประชากรกลุ่มเฉพาะ 4 กลุ่ม ได้คำตอบ ดังนี้

(1) องค์กรด้านการสืบสวนจับกุม

การดำเนินการขององค์กรด้านการสืบสวนจับกุมปัจจุบันมีจุดอ่อนคือ หน่วยงานผู้จับไม่ได้เข้าร่วมสอบสวนดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด มีหน้าที่เพียงส่งเอกสารสำนวนในชั้นการจับกุมให้กับพนักงานสอบสวนท้องที่เกิดเหตุผู้รับผิดชอบ พนักงานสอบสวนท้องที่เกิดเหตุ ไม่มีการขยายผลการดำเนินคดีกับผู้อยู่เบื้องหลังหรือตัวการสำคัญ แต่ดำเนินคดีเพียงลูกจ้างในร้านหรือสถานที่เกิดเหตุเท่านั้น การดำเนินคดีจึงได้เฉพาะลูกจ้างหรือผู้รับผิดชอบตัวการที่ปรากฏตัวในที่เกิดเหตุเท่านั้น ไม่มีการขยายผลการดำเนินคดีไปถึงตัวการสำคัญ ทำให้ผู้กระทำผิดไม่เกรงกลัวเพราะไม่ถูก

ดำเนินคดีและถูกยึดทรัพย์ ยังคงจ้างลูกจ้างหรือตัวแทนให้กระทำการแทนตน ทำให้การป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ไม่มีประสิทธิภาพ

(2) องค์กรด้านการสืบสวนจับกุม สอบสวนดำเนินคดี

ปัจจุบันคดีค้ามนุษย์ที่เกิดขึ้น มีขั้นตอนการดำเนินการ โดยพนักงานสอบสวนตำรวจเพียงคนเดียว ซึ่งพนักงานสอบสวนส่วนใหญ่จะขาดความรู้และทักษะการสอบสวนคดีค้ามนุษย์เนื่องจากเป็นคดีที่มีลักษณะพิเศษกว่าคดีอาญาทั่วไป ซึ่งการทำงานโดยพนักงานสอบสวนคนเดียวมีข้อดี คือ มีความรวดเร็วเฉพาะการสอบพยานแต่ไม่ได้หมายความว่า การสอบพยานได้เร็วจะเป็นประโยชน์ต่อสำนวนคดีหรือไม่ แต่ข้อเสียมีหลายด้านคือ พยานหลักฐานสำคัญที่จำเป็นต่อการดำเนินคดีค้ามนุษย์จะไม่ถูกนำไปใช้ดำเนินคดี ทำให้ผู้กระทำผิดสำคัญไม่ถูกจับกุมดำเนินคดีขาดการทำงานเป็นทีม มีความล่าช้า ขาดความรอบคอบ ขาวเร็ว เกี่ยงกันในการดำเนินคดี แต่ปัญหาอาจมองได้ว่ามีผู้บังคับบัญชาเพิ่มขึ้น ไม่มีประสิทธิภาพ ผู้บังคับบัญชาแทรกแซงได้ งานหนักเพราะรับผิดชอบคดีจำนวนมากจนพนักงานสอบสวนคิดฆ่าตัวตายหลายครั้งที่ผ่านมา

(3) กลุ่มเฉพาะที่เป็นกลุ่มผู้มีอำนาจหน้าที่ด้านการคุ้มครองเหยี่ยวา

ปัจจุบันการทำงานขององค์กรด้านการคุ้มครองเหยี่ยวาไม่สามารถดำเนินการได้เอง แต่จะดำเนินการตามที่ร้องขอจากหน่วยงานสืบสวนจับกุมสอบสวนดำเนินคดี เพราะเป็นผู้รับผิดชอบในทางคดี บางกรณีมีผู้มีอิทธิพลในพื้นที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ ทั้งในฐานะตัวการ ผู้ใช้หรือผู้สนับสนุน จะใช้วิธีการข่มขู่หรือแทรกแซงเจ้าหน้าที่ให้เกิดความกลัวและไม่มั่นใจในความปลอดภัยในการปฏิบัติหน้าที่ ทำให้การดำเนินการไม่มีประสิทธิภาพ

(4) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านค้ามนุษย์และองค์กรพัฒนาเอกชนด้านการค้ามนุษย์

การทำงานขององค์กรปัจจุบันขาดการตรวจสอบถ่วงดุล องค์กรแต่ละด้านต่างคนต่างทำขาดการบูรณาการ ทำให้เกิดปัญหาเจ้าหน้าที่โดยเฉพาะองค์กรในพื้นที่เข้าไปแสวงหาประโยชน์จากผู้กระทำผิดทั้งในฐานะตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน สถานบริการค้าประเวณีหรือการแสวงหาประโยชน์ทางเพศ ที่สามารถเปิดให้บริการอยู่ได้หลายพื้นที่เพราะเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในพื้นที่ไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย แต่ละวัน งดเว้น ปล่อยให้มีการกระทำ ความผิดเกิดขึ้น เนื่องจากมีผลประโยชน์เกี่ยวข้อง ถ้าขจัดสิ่งเหล่านี้ไปแล้วการค้ามนุษย์จะลดลงเวลาจะแจ้งเบาะแสการกระทำผิดจึงจำเป็นต้องวิเคราะห์ว่าองค์กรใดมีผลประโยชน์น้อยที่สุด เพราะหลายกรณีที่แจ้งท้องที่เกิดเหตุแล้วข้อมูลรั่วไหล การเข้าร่วมตรวจค้นขององค์กรพัฒนาเอกชนจึงมุ่งไปที่บัญชีการจ่ายผลประโยชน์แก่เจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งเป็นต้นเหตุของปัญหาการค้ามนุษย์ในพื้นที่ อันเป็นต้นเหตุหนึ่งที่สหรัฐอเมริกาจัดลำดับการแก้ปัญหาการค้ามนุษย์ของไทยในระดับที่ไม่น่าพึงพอใจ

3. รูปแบบองค์กรเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์

รูปแบบองค์กรเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ที่ได้จากผลของการวิเคราะห์ ทบทวนเอกสารพบว่าปัจจุบันมีองค์กรจำนวนมากแต่การดำเนินงาน ไม่มีประสิทธิภาพควรจัดทำ รูปแบบองค์กรใหม่ให้มีอำนาจที่ชัดเจนเพียงองค์กรเดียว โดยอาจจัดทำองค์กรขึ้นใหม่ทั้งหมด หรือ ปรับรูปแบบจากองค์กรที่มีอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าการจัดตั้งองค์กรขึ้นใหม่มีขั้นตอน การดำเนินการที่ใช้เวลายาวนาน และงบประมาณจำนวนมาก ทั้งด้านอาคารสถานที่ อุปกรณ์ เครื่องมือ ยานพาหนะ บุคลากร และอื่น ๆ อีกมาก และไม่เป็นการยืนยันได้ว่าเมื่อมีองค์กรใหม่แล้ว เป็นการไปเพิ่มจำนวนองค์กรมากขึ้นทั้งที่ปัญหาปัจจุบันคือการมีองค์กรจำนวนมาก หรือหากจัดตั้ง องค์กรขึ้นใหม่ให้มีอำนาจหน้าที่ชัดเจนเพียงองค์กรเดียว ก็อาจจะได้รับการต่อต้านหรือเกิดความ ขัดแย้งจากองค์กรที่มีอยู่แล้วหรือไม่ และเป็นภาระของรัฐบาลที่จะต้องจัดเตรียมกำลังบุคลากร จำนวนมากเพราะมีพื้นที่รับผิดชอบ รูปแบบองค์กรที่เหมาะสมที่ผู้วิจัยคิดว่ามีความเป็นไปได้โดย สามารถลดประเด็นปัญหาที่มีอยู่ในปัจจุบันขององค์กร ไม่ว่าจะเป็นความซ้ำซ้อน ความเหลื่อมล้ำ ความขัดแย้งระหว่างองค์กร การเกี่ยงกันทำงาน การเกิดช่องว่างของกฎหมาย และการแสวงหา ประโยชน์โดยมิชอบของเจ้าหน้าที่รัฐที่มีอำนาจหน้าที่ป้องกันและปราบปราม การแย่งกันทำงาน หรือการเกี่ยงกันทำงานระหว่างองค์กร อีกทั้งประเทศไทยประสบกับปัญหาทางเศรษฐกิจ จึงไม่มีความพร้อมด้านงบประมาณในการจัดตั้งองค์กรซึ่งใช้งบประมาณจำนวนมาก หากจะต้องมีการ จัดตั้งองค์กรใหม่ทั้งหมด อาจจะเป็นการซ้ำเติมสถานะทางการเงินของประเทศมากขึ้น

ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการปรับรูปแบบองค์กรเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ที่เหมาะสม ควรนำองค์กรที่มีอยู่เดิม มาจัดทำในรูปแบบองค์กรคณะสืบสวนสอบสวนคดีค้ามนุษย์โดยนำเอา องค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ด้านการสืบสวนจับกุม ด้านการสืบสวนจับกุมสอบสวนดำเนินคดี และด้าน การคุ้มครองเหยี่ยวา มารวมเข้าไว้ด้วยกันให้มีอำนาจครอบคลุมทุกด้าน รวม 6 องค์กรหลัก ประกอบด้วยองค์กรด้านการสืบสวนจับกุมสอบสวนดำเนินคดี 3 องค์กรคือ สำนักงานตำรวจ แห่งชาติ กองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ กรมสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงานอัยการสูงสุด (สอบสวน และตั้งคดี) องค์กรด้านการสืบสวนจับกุม คือ กรมการปกครอง องค์กรด้านการคุ้มครอง เหยี่ยวาคือ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ แต่ไม่ตัดอำนาจหน้าที่ขององค์กร อื่นที่มีอำนาจหน้าที่ด้านการป้องกันปราบปรามทุกองค์กรให้เข้าร่วมเป็นองค์กรคณะ ในคดีที่องค์กร นั้นเป็นผู้สืบสวนจับกุม เพื่อลดความเหลื่อมล้ำระหว่างองค์กรและสร้างความเข้มแข็งในการบังคับ ใช้กฎหมาย มีการบูรณาการทำงานร่วมกันทุกกรณีที่เกิดขึ้นทั่วประเทศ หรือต่างประเทศที่อยู่ใน อำนาจหน้าที่ของประเทศไทย แนวคิดการจัดตั้งองค์กรรูปแบบองค์กรคณะมีความสอดคล้องกับ

ความเห็นร้อยละ 90 ของผู้ให้สัมภาษณ์ที่สนับสนุนให้มีการทำงานในรูปแบบองค์คณะ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผู้เข้าร่วมการจัดทำกรามีส่วนร่วมออกแบบ (Co – design) ส่วนใหญ่ ที่เห็นด้วยกับแนวคิดการจัดทำเป็นรูปแบบองค์คณะ โดยคาดหวังว่าถ้ามีการจัดทำรูปแบบองค์กรเป็นองค์คณะ สืบสวนสอบสวนคดีการก้ำมุนุษย์ แล้วประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาจะดีขึ้นกว่าปัจจุบันแน่นอน

จากการศึกษาวิจัยด้วยการทบทวนวิเคราะห์ข้อมูลด้านเอกสาร รวมทั้งการมีส่วนร่วมจากผู้แทนองค์กรด้านการป้องกันและปราบปรามการก้ำมุนุษย์ในการให้สัมภาษณ์และร่วมออกแบบ ได้นำไปสู่การจัดทำรูปแบบ โครงสร้างองค์กรเพื่อการป้องกันและปราบปรามการก้ำมุนุษย์ โดยมีโครงสร้างองค์กรรูปแบบองค์คณะสืบสวนสอบสวนคดีการก้ำมุนุษย์ ด้วยเหตุผลตามที่ได้วิเคราะห์มาแล้วประกอบด้วย ดังนี้

3.1 รูปแบบองค์คณะสืบสวนสอบสวนคดีการก้ำมุนุษย์

องค์คณะสืบสวนสอบสวนคดีการก้ำมุนุษย์ ประกอบด้วยองค์กร 3 ด้าน รวม 6 หน่วยงาน คือ

- 1) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยพนักงานสอบสวนท้องที่เกิดเหตุคือสถานีตำรวจภูธรกรณีเกิดเหตุต่างจังหวัด และพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลกรณีเกิดเหตุในกรุงเทพมหานครระดับสารวัตรสอบสวนขึ้นไป
- 2) กองบังคับการปราบปรามการก้ำมุนุษย์ โดยผู้บังคับการปราบปรามการก้ำมุนุษย์ หรือสารวัตรสอบสวนขึ้นไปผู้รับมอบหมายกรณีเกิดเหตุทุกพื้นที่ทั่วประเทศ
- 3) กรมสอบสวนคดีพิเศษ โดยผู้อำนวยการกองคดีการก้ำมุนุษย์ หรือพนักงานสอบสวนคดีพิเศษระดับชำนาญการขึ้นไปที่ได้รับมอบหมายกรณีเกิดเหตุทุกพื้นที่ทั่วประเทศ
- 4) กรมการปกครอง โดยเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองท้องที่เกิดเหตุ หรือเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองชุดเฉพาะกิจกรรมการปกครอง ระดับชำนาญการขึ้นไป
- 5) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ที่พัฒนาสังคมที่พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มอบหมาย กรณีเกิดเหตุต่างจังหวัด และพนักงานเจ้าหน้าที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ตามที่ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มอบหมายกรณีเกิดเหตุพื้นที่กรุงเทพมหานคร ระดับชำนาญการขึ้นไป
- 6) สำนักงานอัยการสูงสุด โดยอัยการจังหวัดหรือพนักงานอัยการที่อัยการจังหวัดมอบหมาย เป็นผู้ทำหน้าที่รับผิดชอบกรณีเกิดเหตุพื้นที่ต่างจังหวัด และอัยการสูงสุดหรือพนักงานอัยการชั้นสามขึ้นไป ที่อัยการสูงสุดมอบหมายกรณีเกิดเหตุในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

3.2 รูปแบบการปฏิบัติหน้าที่ขององค์คณะสืบสวนสอบสวนคดีค้ำมนุษย์

1) องค์คณะสืบสวนสอบสวนคดีค้ำมนุษย์มีทั้งสิ้น 6 หน่วยงาน แต่ให้มี 4 หน่วยงานที่มีอำนาจในการสืบสวนจับกุม คือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กองบังคับการปราบปรามการค้ำมนุษย์ กรมสอบสวนคดีพิเศษ กรมการปกครอง เพราะเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจสืบสวนจับกุมตามกฎหมายอยู่แล้ว ส่วนสำนักงานอัยการสูงสุดและกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ไม่มีอำนาจในการสืบสวนจับกุม จึงให้เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันเต็มองค์คณะหลังจากหน่วยงานทั้ง 4 ในองค์คณะมีการจับกุมแล้ว เพื่อประชุมเปิดคดีแต่ไม่ตัดสิทธิที่หน่วยงานทั้ง 4 จะเชิญสำนักงานอัยการสูงสุด และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เข้าร่วมทำการจับกุมได้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์มากขึ้นเพราะทำให้ทั้ง 6 หน่วยงาน ได้เห็นพยานหลักฐานและพฤติการณ์ในชั้นจับกุมพร้อมกัน ก็จะทำให้การประชุมเปิดคดีมีความรวดเร็ว และเข้าใจถึงกรอบการดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดได้มากขึ้น

2) เมื่อหน่วยงานในองค์คณะที่มีอำนาจหน้าที่ในการสืบสวนจับกุม ได้ทำการจับกุมผู้กระทำผิดฐานค้ำมนุษย์แล้ว ให้องค์กรผู้จับกุมและประสานหน่วยงานที่เหลือในองค์คณะเข้าร่วมประชุมเปิดคดี เพื่อวางแผนการสอบสวนดำเนินคดีและการให้ความคุ้มครองเยียวยาผู้เสียหายหรือเหยื่อระหว่างการดำเนินคดี โดยระดมความคิดเห็นขององค์คณะ โดยอาศัยความรู้ความเชี่ยวชาญแต่ละด้านขององค์คณะ เพื่อให้ได้พยานหลักฐานที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินคดี

3) ให้หน่วยงานในองค์คณะที่ทำการสืบสวนจับกุม เป็นผู้รับผิดชอบสำนวนคดีหรือเลขานุการขององค์คณะคดีนั้น แต่ไม่ใช่ผู้ได้บังคับบัญชาขององค์คณะเพียงทำหน้าที่เป็นเลขานุการผู้รับผิดชอบสำนวนเท่านั้น กรณีกรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นผู้สืบสวนจับกุมและเข้าองค์ประกอบคดีพิเศษให้กรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นผู้รับผิดชอบเป็นคดีพิเศษ โดยหน่วยงานที่เหลือร่วมสอบสวนในฐานะองค์คณะสืบสวนสอบสวนคดีค้ำมนุษย์เป็นคดีพิเศษ

4) กรณีหน่วยงานอื่นนอกเหนือจากองค์คณะสืบสวนสอบสวนคดีค้ำมนุษย์เป็นผู้จับเพื่อลดความเหลื่อมล้ำการบังคับใช้กฎหมายระหว่างหน่วยงาน ให้หน่วยงานนั้นร่วมเป็นองค์คณะสืบสวนสอบสวนคดีค้ำมนุษย์ เพื่อประโยชน์ในการนำพยานหลักฐานทั้งหมดเข้าสำนวนคดี แต่ไม่ต้องเป็นเลขานุการองค์คณะ เพื่อประสิทธิภาพจึงให้พนักงานสอบสวนสำนักงานตำรวจแห่งชาติห้องที่เกิดเหตุเป็นผู้รับผิดชอบและเป็นเลขานุการองค์คณะสำนวนคดีนั้น พนักงานสอบสวนสำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงเป็นเลขานุการองค์คณะได้ 2 กรณีคือกรณีสถานีตำรวจนั้นเป็นผู้สืบสวนจับกุมเอง หรือกรณีหน่วยงานอื่นนอกจากองค์คณะเป็นผู้สืบสวนจับกุม

5) พื้นที่รับผิดชอบขององค์กรสืบสวนสอบสวนคดีค้ามนุษย์ เนื่องจากเป็นองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบของตนอยู่แล้ว จึงถือพื้นที่ของหน่วยงานที่มีอยู่เดิมเป็นพื้นที่รับผิดชอบขององค์กรก็คือพื้นที่ทั่วราชอาณาจักร โดยยึดถือจากพื้นที่หน่วยงานในองค์กรที่มีอยู่ตามกฎหมาย หรือหน่วยงานอื่นนอกองค์กรที่มีอำนาจสืบสวนจับกุมตามกฎหมาย

6) ให้สำนักงานอัยการสูงสุดเป็นหัวหน้าองค์กร เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการสั่งคดีโดยเฉพาะ จึงทราบว่าพยานหลักฐานใดมีความสำคัญและจำเป็นต่อการสอบสวนดำเนินคดี และพยานหลักฐานใดไม่จำเป็น และมีความสามารถในการวิเคราะห์ข้อต่อสู้ของจำเลยหรือผู้กระทำผิดได้ดี ซึ่งเป็นการดำเนินการเพื่อให้มีประสิทธิภาพในการสอบสวนดำเนินคดีเท่านั้น แต่ไม่ได้อยู่ในฐานะผู้บังคับบัญชาขององค์กร ความเห็นทางคดีขององค์กรอาศัยเสียงส่วนใหญ่ ซึ่งมีความเสมอภาคทุกหน่วยงานในองค์กร เว้นแต่หากจำนวนเสียงเท่ากันให้ถือเอาเสียงของหัวหน้าองค์กรเป็นที่สุด

7) งบประมาณในการสอบสวนดำเนินคดีให้หน่วยงานที่เป็นเลขานุการเป็นผู้รับผิดชอบ โดยอาจขอรับการสนับสนุนจากกองทุนป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์เพิ่มเติม กรณีที่คดีมีความซับซ้อน ยุ่งยากมีความจำเป็นต้องใช้งบประมาณมากกว่าปกติ

3.3 ขั้นตอนการจัดตั้งองค์กรสืบสวนสอบสวนคดีค้ามนุษย์

เนื่องจากองค์กรสืบสวนสอบสวนคดีค้ามนุษย์เป็นการจัดองค์กรที่มีอยู่เดิม เข้ามาร่วมกันปฏิบัติหน้าที่โดยให้มีอำนาจหน้าที่ครอบคลุมการป้องกันและปราบปรามทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นด้านการสืบสวนจับกุม ด้านการสืบสวนจับกุมสอบสวนดำเนินคดี และด้านการคุ้มครองเหยื่อวาระกระบวนการจัดตั้งจึงกระทำได้อย่างรวดเร็ว คือ

1) ให้หน่วยงานในองค์กรทั้ง 6 หน่วยงานยังขึ้นการบังคับบัญชากับต้นสังกัดเดิม เพียงแต่หากมีการเข้าสืบสวนจับกุมคดีค้ามนุษย์ จะต้องมีการดำเนินการโดยองค์กรสืบสวนสอบสวนคดีค้ามนุษย์ทุกคดี

2) พื้นที่รับผิดชอบให้เป็นไปตามกรอบอำนาจหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานโดยไม่ต้องมีการปรับเปลี่ยน

3) งบประมาณในการป้องกันและปราบปรามให้ใช้งบประมาณของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งหากมีคดีค้ามนุษย์เข้ามาในองค์กรทำการสืบสวนสอบสวนดำเนินคดีแล้ว ให้หน่วยงานที่เป็นเลขานุการองค์กรเป็นผู้รับผิดชอบเรื่องงบประมาณค่าใช้จ่าย

4) เครื่องมืออุปกรณ์ ยานพาหนะ ให้ใช้งบประมาณของแต่ละหน่วยงาน

5) กำลังเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในชั้นการสืบสวนจับกุมยังคงเป็นของหน่วยงานผู้สืบสวนจับกุม แต่เมื่อมีการรับคดีเข้ามาพิจารณาในองค์คณะแล้ว ให้มีการปรับใช้กำลังเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานในองค์คณะทั้ง 6 หน่วยงาน เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานขององค์คณะตามความเหมาะสม

6) ให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์สนับสนุนงบประมาณค่าใช้จ่ายในการสอบสวนดำเนินคดีค้ำมนุษย์เพิ่มเติม จากกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ตามที่องค์คณะทำการร้องขอตามความเหมาะสม

7) การบังคับใช้อำนาจขององค์คณะสืบสวนสอบสวนคดีค้ำมนุษย์ เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ และเกิดความรวดเร็วสามารถดำเนินการได้โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการบังคับใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และพระราชบัญญัติอัยการตามความเหมาะสม หรือ บัญญัติกฎหมายใหม่ หรือปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ พ.ศ.2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยให้ องค์คณะสืบสวนสอบสวนคดีค้ำมนุษย์ มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายและมีสภาพบังคับพร้อมบทลงโทษหากหน่วยงานในองค์คณะ ผ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม

3.4 ประโยชน์ที่ได้จากการจัดตั้งองค์คณะสืบสวนสอบสวนคดีค้ำมนุษย์

1) มีการทำงานเชิงบูรณาการขององค์กรทั้งด้านการสืบสวนจับกุม สอบสวน ดำเนินคดี คຸ້ມครอง เยียวยา ไปพร้อมกัน เป็นการถ่วงดุลตรวจสอบการทำงานซึ่งกันและกัน

2) ลดความซ้ำซ้อนในการทำงานขององค์กรที่เคยต่างคนต่างทำ ให้ต้องร่วมกันทำตามกฎหมาย

3) ลดความขัดแย้งที่มีอยู่ระหว่างหน่วยงาน เพราะถือว่าทุกหน่วยงานเป็นองค์คณะสืบสวนสอบสวน ไม่ว่าหน่วยงานใดจะเป็นผู้สืบสวนจับกุมก็ตาม ก็ต้องนำเข้าองค์คณะเพื่อสืบสวนสอบสวนดำเนินคดีทุกคดี

4) ลดความเหลื่อมล้ำระหว่างหน่วยงานในองค์คณะ โดยถือว่าทุกหน่วยงานมีบทบาทหน้าที่เท่าเทียมกันไม่ว่าจะมีอำนาจสืบสวน จับกุม สอบสวนดำเนินคดี หรือคຸ້ມครองเยียวยากี่ตาม

5) ลดปัญหาการแย่งกันทำงานหรือเกี่ยงกันทำงาน เพราะไม่ว่าหน่วยงานใดจะเป็นผู้สืบสวนจับกุม ก็ต้องเสนอให้องค์คณะเป็นผู้สอบสวนดำเนินคดีเสมอ และหน่วยงานผู้จับกุมก็เข้าร่วมเป็นองค์คณะเช่นกัน จึงไม่สามารถเกี่ยงกันหรือแย่งกันทำงานได้เหมือนปัจจุบัน

6) ลดปัญหาช่องว่างของกฎหมายที่ปัจจุบันบางหน่วยงาน มีอำนาจหน้าที่ทั้งการสืบสวนจับกุม สอบสวนดำเนินคดี แต่ไม่ยอมจับกุมผู้กระทำผิดทิ้งปล่อยให้มีการกระทำผิดในพื้นที่

ที่มายาวนาน ซึ่งบางกรณีมีการกระทำอยู่ห่างจากองค์กรที่มีอำนาจประมาณ 1 กิโลเมตรเท่านั้น เนื่องจากหน่วยงานอื่นไม่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ หรือมีกำลังเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ จึงขาดการตรวจสอบถ่วงดุล

7) งบประมาณช่องว่างเจ้าหน้าที่รัฐแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ เพราะหน่วยงานต่างมีความเท่าเทียมและเสมอภาคในการบังคับใช้กฎหมาย เจ้าหน้าที่รัฐที่เคยอาศัยช่องว่างแสวงหาประโยชน์จะไม่กล้ากระทำผิดหรือกระทำผิดน้อยลง

8) การมีพนักงานอัยการร่วมเป็นองค์คณะสืบสวนสอบสวนทุกคดีทำให้การวางรูปคดีและทิศทางดำเนินคดีมีประสิทธิภาพ และเมื่อกำหนดให้เป็นหัวหน้าองค์คณะยังต้องแสดงความเป็นผู้นำทางการสอบสวนดำเนินคดีอย่างเต็มที่

9) หน่วยงานในองค์คณะผู้จับกุม ทำหน้าที่เป็นเลขานุการองค์คณะในสำนวนคดีนั้น เพื่อความสมบูรณ์ในการสั่งฟ้องคดี และความสมบูรณ์ในการรวบรวมพยานหลักฐานจากหน่วยงานผู้จับโดยตรง

10) องค์กรด้านการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ทั้งด้านการสืบสวนจับกุม ด้านการสืบสวนจับกุมดำเนินคดี ด้านการคุ้มครองเหยื่อยา มีความเท่าเทียมกันในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์

4. การรับฟังความคิดเห็น (Hearing)

การวิจัยเมื่อได้ดำเนินการจัดทำข้อค้นพบจากผลการวิจัย เป็นรูปแบบขององค์คณะสืบสวนสอบสวนคดีค้ามนุษย์ ที่มีอำนาจหน้าที่ด้านการสืบสวน จับกุม สอบสวนดำเนินคดีและคุ้มครองเหยื่อยา พร้อมข้อสรุปและข้อเสนอแนะเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จนเป็นร่างรายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์นั้น เพื่อที่จะทำให้เป็นรายงานวิจัยที่มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น การวิจัยจึงกำหนดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากประชากรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้ร่วมกันฟังผลของคำตอบจากการวิจัยที่เป็นรูปแบบองค์กรเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ที่เป็นองค์คณะสืบสวนสอบสวนคดีค้ามนุษย์ เพื่อให้ร่วมกันวิพากษ์และให้ข้อเสนอแนะ เพื่อผู้วิจัยจะได้นำไปสู่การพิจารณาปรับปรุงผลการวิจัยให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์มากขึ้น

ผลจากการรับฟังความคิดเห็น (Hearing) ปรากฏว่าผู้เข้าร่วมรับฟังความคิดเห็นว่าองค์คณะสืบสวนสอบสวนคดีค้ามนุษย์ 4 ข้อวิพากษ์นี้ สอดคล้องกับผลผลิตของการวิจัย ทั้งนี้มีรายละเอียดของข้อวิพากษ์ ดังนี้

1) เห็นด้วยกับรูปแบบองค์กรอิสระสืบสวนสอบสวนคดีค้ามนุษย์ เพราะจะทำให้มีการทำงานเชิงบูรณาการระหว่างองค์กรด้านการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ทั้งสามด้าน ซึ่งจะมีการทำงานเป็นทีมเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยลดความเหลื่อมล้ำ ความขัดแย้ง การเก็งกันทำงาน และความซ้ำซ้อนระหว่างองค์กรด้วยกัน

2) รูปแบบองค์กรอิสระสืบสวนสอบสวนคดีค้ามนุษย์ที่เสนอ เป็นรูปแบบองค์กรที่มีการทำงานสอดคล้องกับประเทศในอาเซียน คือ ฟิลิปปินส์ ที่มีปัญหาการค้ามนุษย์ไม่น้อยกว่าประเทศไทย แต่องค์กรป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ มีรูปแบบทำงานลักษณะเชิงบูรณาการเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ไม่มีความเหลื่อมล้ำและขัดแย้งกันระหว่างองค์กรแต่ละด้าน ถือว่าการค้ามนุษย์เป็นปัญหาของประเทศที่ทุกองค์กรจะต้องร่วมกันแก้ปัญหา ทำให้การป้องกันปราบปรามเกิดประสิทธิภาพจนประเทศสหรัฐอเมริกาจัดอันดับการแก้ปัญหาการค้ามนุษย์ให้ดีกว่าประเทศไทย นอกจากนี้ องค์กรอิสระสืบสวนสอบสวนคดีค้ามนุษย์ ยังมีความสอดคล้องกับรูปแบบการทำงานของสหรัฐอเมริกา ที่มีการทำงานป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์เชิงบูรณาการเหมือนกับประเทศฟิลิปปินส์ ไม่มีความขัดแย้งหรือเหลื่อมล้ำขององค์กรจึงทำให้เกิดประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาการค้ามนุษย์

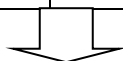
3) ผู้เข้าร่วมรับฟังความคิดเห็นมีข้อเสนอให้เพิ่มหน่วยงานด้านการข่าวเข้าเป็นองค์คณะสืบสวนสอบสวนคดีค้ามนุษย์ แต่ผู้วิจัยเห็นว่าเนื่องจากหน่วยข่าวกรองมีโครงสร้างการทำงานที่เป็นความลับไม่สามารถเปิดเผยได้ แม้แต่คนในครอบครัวหรือเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานด้วยกันเอง การปฏิบัติภารกิจจะรับคำสั่งของผู้บังคับบัญชาโดยตรงเท่านั้น ไม่สามารถกระทำการนอกจากคำสั่งได้ เพราะเป็นภารกิจด้านความมั่นคงของประเทศ อีกทั้งหน่วยข่าวกรองของไทยมีอยู่มากมายไม่ว่าจะเป็นหน่วยข่าวกรองกองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมการปกครอง สำนักข่าวกรองแห่งชาติ และหน่วยข่าวกรองกองบัญชาการกองทัพไทย การที่จะนำหน่วยข่าวกรองมาร่วมเป็นองค์คณะสืบสวนสอบสวนคดีค้ามนุษย์ ซึ่งต้องมีส่วนร่วมทำงานด้านการสืบสวนจับกุมสอบสวนดำเนินคดีแบบเปิดเผยนั้น เป็นการขัดกับหลักปฏิบัติด้านการข่าวกรองที่เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วโลก อีกทั้งเจ้าหน้าที่ข่าวกรองไม่สามารถแจ้งข้อมูลการข่าวให้กับองค์กรอื่นนอกจากผู้บังคับบัญชาหน่วยงานที่ตนเองสังกัดได้ การเพิ่มหน่วยข่าวกรองเข้าร่วมเป็นองค์คณะสืบสวนสอบสวนคดีค้ามนุษย์จึงไม่เหมาะสม

4) องค์กรพัฒนาเอกชนด้านการค้ามนุษย์เห็นด้วยกับรูปแบบองค์กรอิสระสืบสวนสอบสวนคดีค้ามนุษย์ แต่เสนอความเห็นให้องค์กรพัฒนาเอกชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานขององค์กร เพื่อป้องกันการทุจริตในการปฏิบัติหน้าที่ เนื่องจากที่ผ่านมาองค์กรพัฒนาเอกชนด้านการค้ามนุษย์มีส่วนร่วมในการแจ้งเบาะแสและข้อมูลการค้ามนุษย์ในพื้นที่ต่าง ๆ และ

เข้าร่วมเป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานในการทำการสืบสวนจับกุมผู้กระทำผิด และพยานหลักฐาน การจ่ายผลประโยชน์ให้กับเจ้าหน้าที่ในองค์กรป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์หลายคดี อีกทั้ง พยานหลักฐานสำคัญที่องค์กรพัฒนาเอกชนได้มอบให้ไว้กับพนักงานสอบสวนท้องที่เกิดเหตุ พบว่าไม่ถูกนำไปพิจารณาดำเนินการกับผู้กระทำผิด ทำให้หลายคดีผู้กระทำผิดไม่ต้องถูกดำเนินคดี ตลอดจนไม่มีการขยายผลจากพยานหลักฐานต่อไปยังเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิด ทำให้ เกิดความเสียหายและผู้กระทำผิด ไม่เกรงกลัวกฎหมายเนื่องจากมีเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องร่วม กระทำผิดด้วย ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าทางกฎหมายไม่สามารถดำเนินการได้แต่หากจะเป็นประโยชน์ในกรณี ที่องค์กรพัฒนาเอกชนเป็นผู้แจ้งเบาะแสการกระทำผิด อาจเชิญเข้าเป็นที่ปรึกษาขององค์กรคณะ สืบสวนสอบสวนคดีค้ามนุษย์ได้เพื่อประโยชน์และประสิทธิภาพในการสอบสวนดำเนินคดี

จากการวิพากษ์และข้อเสนอแนะที่ได้จากการสัมมนาการร่วมออกแบบ (Co-design) และ การสัมมนารับฟังความคิดเห็น (Hearing) ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยวิเคราะห์แล้วเห็นว่า เป็นไปในทาง สนับสนุนร่างรูปแบบขององค์กรเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ รูปแบบองค์กรสืบสวน สอบสวนคดีค้ามนุษย์ ที่มีการรวมเอาองค์กรด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรที่มีอำนาจเฉพาะด้าน การสืบสวนจับกุม องค์กรด้านการสืบสวนจับกุมสอบสวนดำเนินคดี และองค์กรด้านการคุ้มครอง เยียวยา เข้าร่วมเป็นองค์กรคณะ และไม่ตัดสิทธิหน่วยงานอื่นนอกเหนือจากหน่วยงานหลักในองค์กร คณะ 6 หน่วยงาน ที่มีอำนาจด้านการสืบสวนจับกุมเข้าร่วมเป็นองค์กรคณะสืบสวนสอบสวนคดีค้า มนุษย์กรณีที่หน่วยงานนั้นเป็นผู้จับ เพื่อให้หน่วยงานทุกหน่วยมีความเสมอภาคในการปฏิบัติงาน เพื่อจะได้ทุ่มเทเสียสละการปฏิบัติอย่างเต็มที่ และไม่เกิดความสูญเปล่าหรือสูญเสียในการทำงาน ซึ่งองค์กรคณะสืบสวนสอบสวนคดีค้ามนุษย์ จะเป็นต้นแบบของรูปแบบองค์กรเพื่อการป้องกันและ ปราบปรามการค้ามนุษย์ใหม่ ที่สามารถลดปัญหาที่มีในปัจจุบันขององค์กรด้านการป้องกัน ปราบปรามการค้ามนุษย์ทั้งสามด้านให้ลดน้อยลง เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ให้มี ประสิทธิภาพได้ ตามแผนผังรูปแบบองค์กรคณะสืบสวนสอบสวนคดีค้ามนุษย์ ดังนี้ (ดูภาพประกอบ ที่ 5.4)

สำนักงาน ตำรวจ แห่งชาติ	กองบังคับการ ปราบปราม การค้ำมนุษย์	กรมสอบสวน คดีพิเศษ	กรมการ ปกครอง	สำนักงาน อัยการสูงสุด	กระทรวงการ พัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของ มนุษย์
-------------------------------	--	-----------------------	------------------	--------------------------	--

ขอบเขต อำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ

1. ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กองบังคับการปราบปรามการค้ำมนุษย์ กรมสอบสวนคดีพิเศษ และกรมการปกครอง เป็นหน่วยงานหลักผู้มีอำนาจสืบสวนจับกุม แต่หน่วยงานหลักทั้งสี่สามารถประสานสำนักงานอัยการสูงสุด และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เข้าร่วมตรวจค้นจับกุมได้ตามเห็นสมควร
2. ให้หน่วยงานผู้จับกุมเป็นเจ้าภาพรับผิดชอบสำนวนคดี เว้นแต่ต่อมาภายหลังคดีนั้น ได้ปรับเป็นคดีพิเศษ ให้กรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นเจ้าภาพรับผิดชอบสำนวนคดีพิเศษโดยถือเอาเอกสารสำนวนที่กระทำโดยหน่วยงานผู้จับเป็นส่วนหนึ่งของสำนวนคดีพิเศษ
3. ให้สำนักงานอัยการสูงสุด และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ร่วมประชุมเปิดคดีกับ 4 หน่วยงานในองค์กรฯตามข้อ 1 หลังจากทำการจับกุมแล้วทุกคดี เพื่อใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญในการวางรูปคดี
4. พื้นที่รับผิดชอบในการป้องกันปราบปรามการค้ำมนุษย์ ให้เป็นไปตามขอบเขตตามกฎหมายที่กำหนดไว้ในการจัดตั้งหน่วยงานของทั้ง 6 หน่วยงานในองค์กรฯสืบสวนสอบสวนคดีค้ำมนุษย์
5. งบประมาณในการดำเนินการสืบสวนสอบสวนดำเนินคดี ให้หน่วยงานผู้ทำหน้าที่เลขานุการองค์กรฯสืบสวนสอบสวนคดีค้ำมนุษย์ เป็นผู้รับผิดชอบ แต่องค์กรฯสามารถร้องขอของบสนับสนุนจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จากกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ได้ตามความเหมาะสม
6. กรณีหน่วยงานอื่นนอกเหนือจาก 6 หน่วยงานในองค์กรฯเป็นผู้จับให้หน่วยงานนั้นร่วมเป็นองค์กรฯสืบสวนสอบสวนคดีค้ำมนุษย์เพิ่มเติมในคดีนั้น และพนักงานสอบสวนท้องที่เกิดเหตุเป็นผู้รับผิดชอบสำนวนคดี
7. กรณีเกิดการกระทำผิดฐานค้ำมนุษย์นอกราชอาณาจักรไทย ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ของอัยการสูงสุดตามกฎหมาย อัยการสูงสุดอาจมอบให้องค์กรฯสืบสวนสอบสวนคดีค้ำมนุษย์เป็นผู้รับผิดชอบได้ตามกฎหมาย

ภาพประกอบที่ 5.1 รูปแบบองค์กรฯสืบสวนสอบสวนคดีค้ำมนุษย์